

Barkbok

Landdshypotek

En del har sina pengar på banken, för säkerhets skull.

Andra placerar dem i aktier, för lönsamhetens skull.

Ytterligare andra väljer konst och antikviteter, för kulturen och nöjets skull.

Och så finns det dem som har sina pengar i skogen – och får allt på en gång.

Säkerhet, lönsamhet och nöje.

I den här boken har vi sammanställt en översikt över skogens alla tillgångar och värden. En redovisning av vad det innebär att ha pengar på barken.

Långsamma klipp

Den som söker snabb och hög avkastning på sitt kapital bör dra åt något annat håll än åt skogen. Det tar c a 80 år för en svensk furu att nå fullvärdig ålder och den kräver en del omhuldande under sin uppväxt. Den behöver någon som gallrar, inventerar, planterar och planerar. Och dess ägare behöver ha ett hum om knastertorra begrepp bonitet, skogsbruksplan, rotposter, fub, gub, etc.

Ändå är c a 350 000 svenskar skogsägare.

Vad är det för slags människor? Vad är det de ser i det som enligt ordboken definieras som ”en större samling träd”?

Kanske är det stabiliteten som fascinerar. Att äga något som inte rubbas av varken börskrascher, fastighetskriser eller IT-bubblor.

Kanske är det möjligheten att äta kakan och ha den kvar. Att kunna utnyttja jakt- och friluftsmöjligheter; ha sin egen ved- och virkesförsörjning; förstärka hushållskassan genom årliga uttag – samtidigt som skogens värde växer.

Kanske är det de skattemässiga fördelarna. Möjligheten att göra förmånliga avdrag och att periodisera intäkter.

Och kanske finns det en liten, spekulativ tanke som säger att tillgången på träd i världen är begränsad. Efterfrågan däremot, tycks obegränsad.

(bild på trädstam med c a 100 årsringar)

1900-talshistoria i genomskärning

1: Sverige är i union med Norge 2: Bilar börjar serietillverkas 3: Ett världskrig slutar 4: Majoriteten av Sveriges befolkning är bönder 5: Ett andra världskrig börjar 6: Rock'n roll blir ett begrepp 7: Majoriteten av Sveriges befolkning är industriarbetare 8: Carl XVI Gustaf blir kung 9: Majoriteten av Sveriges befolkning arbetar inom tjänstesektorn 10: Sverige går med i Europeiska Unionen.

”En större samling träd”

Skog definieras enligt ordboken som ”en större samling träd”. Men hur stor är denna samling, sett över hela riket? Hur mycket skog finns det; var finns den och hur ser den ut?

Här är lite fakta som hjälper dig att se både skogen och träden:*

* uppgifterna hämtade från Skogsstyrelsen

Halva Sverige är skog

Drygt halva Sveriges landyta upptas av skog. I siffror räknat är 22 614 000 hektar (ha) skogsmark, vilket kan jämföras med jordbruksmark och bete som är knappt en sjättedel av detta (3 525 000 ha).

Den totala mängden skog – vårt virkesförråd – uppgår till 3 miljarder kubikmeter (m³). För att få en bild av hur mycket det är kan du tänka dig en timmertrave som är 2 meter bred, 2 meter hög och som sträcker sig 22,5 varv runt jorden.

(illustreras med diagram över skogens fördelning över riket + timmertrave 22,5 varv runt jorden)

Skogen växer

Den som avverkar skog måste plantera och se till att det kommer upp ny. De senaste 80 åren har tillväxten hela tiden varit större än avverkningen och idag är det totala virkesförrådet drygt 60% större än på tjugotalet.

Drygt en femtedel av skogsmarksarealen upptas av skog som är mogen för slutavverkning – resten, dvs den största andelen, står på tillväxt.

(illustreras med diagram över skogens tillväxt + diagram alt bilder på olika skogstyper /huggningsklasser)

(bildtext:)

Se skogen:

5% är kalmark

26% är plant- och ungskog

35% är gallringsskog

13% är äldre skog, ej mogen

21% är slutavverkningsskog

Trädslag

Gran, tall och björk är vanligast. Granen kan bli 50 m hög och upp till 5 m i omkrets. Den avverkas vid en ålder av 70 – 150 år och kan bli 400 år. Granen behöver kalla vintrar och är mycket tålig för kyla. Däremot är den känslig för torka, storm och luftföroreningar. Veden används bl a till tidningspapper, kraftpapper, konstruktionsvirke och byggplywood.

Tallen är, precis som granen, köldtålig och klarar dessutom stormar bra, tack vare sin pålrot. Den utvecklas bäst på lerhaltig moränmark men växer också på steniga och torra marker. Det största exemplaret som hittats i Sverige uppmätte 37 m och var 5,9 m i omkrets. Tallen avverkas när den är 90 – 150 år och kan bli hela 800 år. Veden används bl a till fanér, möbel- och golvvirke, kraftpapper, träspnit, terpentin och ättiksyra.

Björken växer bäst på fuktig mark och kan bli 31 m hög och 5 m i omkrets. Den avverkas vid 60 – 80 års ålder och kan bli 300 år. Virket används till finpapper, möbler, slöjd, golv och inredningar.

(diagram över olika trädslag)

(bildtext:)

Se träden:

42% är gran

39% är tall

11% är björk
1% är ek
0,6% är bok
4% är övriga lövträd
2% är torra träd

Pengar i kubik

Rätt hanterad erbjuder skogen stora möjligheter till ekonomiska vinster; både på kort och lång sikt. Det går att *tjäna* pengar på avverkning, försäljning och utarrendering; det går att *frigöra* pengar genom belåning och det går att *spara* pengar genom skatteplanering m m.

Men för att veta vad du kan få ut måste du veta vad du har. Du behöver en inventering och en plan.

Skogsbruksplan

Skogsbruksplanen ger en aktuell beskrivning av hur din skog ser ut. Hur mycket som är färdigt att avverka; hur mycket som behöver gallras, planteras o s v. Du får en sammanställning i tre delar: en karta, en inventeringsdel och en åtgärdsdel.

Skogsbruksplanen beställer du från t ex LRF eller skogsägarföreningarna och den bör uppdateras vart 10:e år.

(i "faktaruta":)

Mått som gör pengar av trä

De vanligaste måttbegreppen för omräkning av timmer till kronor och ören:

- *skogskubikmeter (m³sk)*; är ett mått på stående skog, d v s stamved ovanför fällskäret (stubben). Måttet används t ex när man vill få ett grepp om hur mycket skog som står på en given areal.

- *kubikmeter fast mått på bark (m³ f pb)*; anger vedvolym plus bark på kapade och kvistade stockar. Är det mest riktiga att räkna med för ved eftersom barken har ett högt bränslevärde.

- *kubikmeter fast mått under bark (m³ f ub)*; avser massiv vedvolym, luften borträknad.

Måttet används vid beräkning av massaved.

- *kubikmeter travat (m³ t)*; avser i regel timmer på bark och används bl a som bedömning vid frakt. En timmerbil fraktar 55 – 60 m³t och volymen varierar beroende på det travade virkets grovlek och träslag. Krokig ved, klen diameter, slarvig travning m m medför lägre fast volym i traven.

- *kubikmeter toppmått under bark (m³ to)*; används för mätning av sågtimmer. Man utgår från toppändans diameter eftersom sågverket vill få ut en maximalt stor rakkantad plank ur den runda stocken. I timmerprislistorna anges priset per m³ to.

- *kubikmeter stjälp mått (m³ s)*; används för mätning och beräkning av flis. Idag väger man ofta flisen och beräknar torrsubstansen genom provtagning i lasset.

I stort sett allt leveransvirke mäts av någon av landets tre opartiska virkesmätarföreningar. Virkesmätarna är anställda av föreningarna och står därför fria till både säljare och köpare.

Vad vill du?

Med skogsbruksplanen som grund kan du bestämma dig för vad du vill få ut av skogen – och när du vill få ut det.

Frågor du bör ställa dig är om din skogsfastighet i första hand en investering för dina barn och barnbarn? Eller om du vill göra stora uttag nu och de närmaste åren? Eller om det är vilt- och miljövard som är dina huvudintressen? Eller om det är allt detta samtidigt? Skogsägandet gör det faktiskt möjligt att kombinera de mest skiftande behov och viljor. Förutsättningen är att du vet vad du vill och att du planerar för det.

Ett bra sätt är att dela upp planeringen i tre delar. Först en grov, 10-årsplan och med den som underlag gör du en mer detaljerad för de kommande 3 – 4 åren. Därefter planerar du det aktuella året.

Exempel på skogsprodukter

(bilder som illustrerar:)

En ny bil

En lägenhet i innerstan

Semesterresor

Jakt

Friluftsliv

Pengar till barn & barnbarn

Extra hushållspengar

En sommarstuga

Att man kan få virke, papper och bränsle av skogen är ju allmänt känt. Men skogsfastigheten är en tillgång som kan omvandlas till i princip vad som helst. Förutom jakt och friluftsliv, innebär skogen möjligheter till stora pengar direkt; mindre summor lite då och då och/eller trygghet för framtiden.

Tillväxt och avkastning på sikt

De flesta privata skogsägare använder sin fastighet som en långsiktig investering. Ett stadigt växande sparkapital som ger trygghet på ålderns höst eller för kommande generationer.

Växande värde

Det finns en mängd faktorer som påverkar den ekonomiska avkastningen från skogen. Den som vill få ut absolut maximalt av sitt skogsägarande bör därför fördjupa sig ordentligt i ämnet skoglig ekonomi.

Men man kan ta det ganska lugnt också.

Skogen och dess värde springer inte ifrån dig och även om du inte är aktiv så har du ett kapital som växer stadigt. Sedan 1992 har snittpriset på skogsfastigheter ökat med ca 75%.* Under samma period har det genomsnittliga priset på rotposter stigit från drygt 200 kr/m³ till drygt 300 kr/m³ (d v s en ökning med ca 50%).* Att låta skogen stå innebär alltså en bra värdeökning; både genom tillväxt och genom stigande marknadspriser.

Men inte hur länge som helst! Alltför hög ålder och snårig, igenvuxen skog sänker värdet på fastigheten. Därför är det av stor betydelse för den långsiktiga avkastningen att man röjer och gallrar med jämna mellanrum. (Skogsvårdsstyrelsen kan ge råd ang. detta.)

* enl. statistik från Lantmäteriverket och LRF Konsult

Avverka i tid

När skogens ålder uppnår viss nivå, inträder skogsvårdslagens ransoneringsregler och begränsar dina möjligheter att själv avgöra vad och hur mycket som ska avverkas. Den som väntar på något gott, kan alltså vänta för länge, genom att virkesvärdet inte är realiserbart.

En annan faktor att se upp med är andelen kalmark/plantskog i förhållande till äldre skog. Om halva fastigheten består av skog som är yngre än 20 år och den andra halvan är äldre grovskog, förhindrar skogsvårdslagen avverkning under lång tid. Dessutom blir det svårt, både att belåna och sälja skogen.

Gallring trimmar skogen – och ekonomin

Gallring är ett sätt att ta pengar ur skogen – samtidigt som det förhöjer det framtida värdet på beståndet. Genom att gallra bort träd av sämre kvalitet, ges mer ljus, näring och vatten till dem som lämnas kvar. Tillväxtmiljön förbättras och man får virke med kraftigare dimension och högre kvalitet.

Beroende på bonitet kan man göra 1 – 4 gallringar under ett bestånds uppväxttid och ca 20 – 30% av det befintliga virkesförrådet kan tas ut vid varje gallring.

Pengar – på stubben!

Även om det vanligaste är att man har skogen som en långsiktig investering, finns det förstås goda möjligheter också till kortsiktiga förtjänster.

Det mest drastiska är att man säljer hela eller delar av fastigheten.

Försäljning

Omkring 15 000 skogsfastigheter byter ägare varje år; priserna stiger och utsikterna att få bra betalt är goda. Försäljningspriset baseras på fastighetens storlek, läge och avkastningsmöjligheter. Skog nära storstad med stora jakttilldelningar efterfrågas mest och ger högst pris.

Det mesta talar för att priserna på skog kommer att fortsätta stiga, vilket i sig talar emot att sälja. Men om man är i stort behov av pengar; om man inte är intresserad av sin skog och om man får ett bra pris; då kan försäljning vara en lösning. Ett sätt att få en rejäl summa pengar – och ett bekymmer mindre att tänka på.

Vänd dig till en auktoriserad mäklare, t ex LRF Konsult, för rådgivning och ombesörjning av försäljningen.

Försäljning av virke

Med ledning av skogsbruksplanen kan du se hur mycket av din skog som är mogen för avverkning och hur mycket som bör gallras. Virket kan säljas som *rotposter*, *leveransvirke* eller på *avverkningsuppdrag* (se nedan).

Valet av försäljningsform beror i hög grad på din ekonomiska situation och dina kunskaper om skogsbruk. För den som inte bor och verkar på sin skogsfastighet är oftast rotpostförsäljning det mest fördelaktiga.

För att få en uppfattning om inkomster från avverkningen rekommenderas ett kalkylprogram som heter Plan 33. Programmet har tagits fram av SLU och kan laddas ned gratis på Internet.

Kontakta skogsägarföreningarna eller LRF Konsult om du vill ha råd och annan hjälp vid avverkning och försäljning.

Skatteplanering

Skogsegendomen innebär möjligheter till minskade utgifter genom planering av skatter och avdrag. Intäkter från avverkning kan t ex fördelas över flera år och därmed ge lägre beskattning. Och vid köp av skogsfastighet kan intäkter från avverkning kvittas mot köpeskillingen. Köparen kan dra av avverkningsintäkter motsvarande halva köpeskillingen i deklarationen.

Skriften ”Skog och skatter” ger utförlig information om alla skatteregler som skogsägare kan beröras av. (Skriften kan beställas och/eller laddas ner på Skogsvårdsstyrelsens hemsida, www.svo.se.)

(I FAKTARUTA)

De vanligaste försäljningsformerna

Rotpost

En opartisk person märker ut, mäter och upprättar en förteckning av de träd som ska avverkas. Säljaren använder förteckningen som underlag för anbud från köpare. Köparen ansvarar själv för avverkning och uttransport.

Leveransvirke

Skogsägaren ansvarar själv för avverkning och uttransport till bilväg. Mätningen utförs av opartiska virkesmästare och sker normalt vid industrin.

Avverkningsuppdrag

Köparen ansvarar för avverkning och uttransport till bilväg. Prissättning och mätning sker på samma sätt som för leveransvirke.

(kapitelrubrik)

Pengar medan skogen växer

(ingress på egen sida)

För den som har mycket ungskog, och alltså inte kan få intäkter från avverkning, är belåning ett sätt att frigöra kapital. Med skogen som säkerhet är utsikterna goda till förmånliga lånevillkor.

Låna – och få ränta tillbaka!

Landshypotek är Sveriges skogsägares eget låneinstitut. Här kan alla som äger eller vill köpa skog, bli medlemmar och få hjälp med finansiering. Lånevillkoren är förmånliga eftersom ”hypotekets” syfte inte är att maximera vinsten utan att ge medlemmarna den bästa finansieringshjälpen. Det innebär bl a att man får tillbaka en del av det man betalar i låneränta – om det går bra för Landshypotek. Det har det gjort de senaste 170 åren och återbäringen brukar ligga runt 7% av det man betalat i årsränta.

Bottenlån till bottenränta

Landshypotek erbjuder bl a en produkt som kallas Flexibelt Bottenlån och som bara kan utnyttjas av jord- och skogsägare. Ett lån som gör att du alltid har pengar till hands till en mycket låg kostnad. Du kan låna upp till 75% av fastighetens belåningsvärde och pengarna sätts in på ett konto där det enda du betalar är en limitränta (f n är 0,5%, juni 2004). Så länge pengarna står orörda är det hela kostnaden. Väljer du att använda pengarna, betalar du en rörlig bottenlåneränta på det belopp du tar ut.

Hur beräknas lånevärdet?

Landshypotek kan bistå med ett brett kontaktnät och kunnande inom skogsnäringen. 170 år i branschen gör att man kan allt som är värt att kunna om skogens värden.

Belåningsvärdet t ex, påverkas av fastighetens storlek, arrondering, jaktmöjligheter och skogens ålder. Avverkningsfärdig skog tas inte med i belåningsvärdet (eftersom långivaren inte har möjlighet att kontrollera om den avverkas och säljs.)

För mer information om belåning av skog, gå in på www.landshypotek.se eller vänd dig till något av regionkontoren (se sid XX).

Prislista

Prissättningen på skog och skogsråvara beror på var den finns och hur den ser ut. För att få en seriös och noggrann värdering bör du ta din skogsbruksplan och vända dig till någon av adresserna i faktarutan nedan.

För en enkel mellan-tummen-och-pekfingret-uppskattning kan du använda dig av följande nyckeltal.*

Skogsfastigheter

(Sverigekarta med prislappar för

- södra Sverige 272 kr/m ³ sk	ELLER: 41 000 kr/ha
- Södermanland, Uppland m fl 244 kr/m ³ sk	ELLER: 33 000 kr/ha
- Värmland, Dalarna, Gävleborg 174 kr/m ³ sk	ELLER: 20 000 kr/ha
- Jämtland, Lappland 130 kr/m ³ sk	ELLER: 11 000 kr/ha
- Norrbotten, Västernorrland, Västerbottens kustland 150 kr/m ³ sk)	ELLER: 15 000 kr/ha

Sågtimmer

(trave med sågat timmer)

385 kr/m³ fub

Avverkning

(bild på motorsåg)

C a 100 kr/m³

En medelstor tall

(bild på en nästan avverkningsfärdig tall)

Nettovärde c a 100 kr (efter kostnad för avverkning)

En tallplanta

(bild på planta med långa rötter)

2 kr/st + 2 kr för plantering

*Prisuppgifterna är hämtade från LRF Konsult Skogsbyråns prisstatistik och www.skogssverige.se i juni 2004.

(faktaruta:)

Vem värderar vad?

Skogsfastigheter LRF Konsult Skogsbyrå. www.konsult.lrf.se
Skogsstyrelsen, www.svo.se

Virkespriser Skogsägarföreningarna
- Norrbottens län, www.nis.se
- Skogsägarna Norrskog, www.norrskog.se
- Norra Skogsägarna, www.norraskogsägarna.se
- Mellanskog, www.mellanskog.se
- Södra, www.sodra.se

Belåningsvärderingar Landshypotek, www.landshypotek.se

Pengar är inte allt

En av fördelarna med skogen jämfört med andra penningplaceringar är att den är trevlig att besöka. Det är lite roligare att gå i skogen än att gå på banken. Eller på bolagsstämmor, för den delen.

Jakt, t ex, är en positiv bieffekt av skogsägandet. En möjlighet till fantastiska naturupplevelser, frisk luft och naturligt umgänge med jaktkamrater. Plus tillfredsställelsen att själv kunna hämta sin mat från naturens skafferier. Och även om jakten i första hand är ett nöje och en umgängesform, så finns det även här ekonomiska förtjänster att beakta.

En skogsegendom på 400 ha t ex, kan ha ett jaktvärde på över en halv miljon kronor. Värdet varierar stort i landet, beroende på närhet till tätort och tillgång på vilt. För en utarrenderad jakträtt i norra Sverige kan man få mellan 10 – 15 kr/ha och år. I södra Sverige ligger priset på 100 – 200 kr/ha och år.

I Sverige finns det ca 300 000 jägare och mer än hälften av dessa arrenderar mark eller är med i sammanslutningar som gör det möjligt för dem att bedriva jakt. Efterfrågan på jaktmarker är stor, inte bara här hemma utan även utomlands.

Kort om skogens konung

(och några undersåtar)

Älg

Förekommer i hela Sverige utom Gotland och södra Skåne. Totala stammen beräknas sommartid till 300 000 – 375 000 djur och varje år skjuts ca 100 000 älgar. Som hos alla hjortdjur (utom ren) är det bara tjuren som bär horn. Dessa fälls och förnyas varje år. Slaktvikten (ca 55% av den totala vikten) varierar mellan 180 – 230 kg för en vuxen tjur och

mellan 170 – 200 kg för en ko. Jaktsäsongen pågår från september (i norra Sverige) t o m februari.

Rådjur

Förekommer i hela Sverige men bara glest i övre Norrland. Total stam (vintertid) c a 600 000 – 800 000 djur varav c a 200 000 skjuts varje år. Sommarpälsen (maj – september) är rödbrun och vinterpälsen (september – maj) är gråbrun. Kidet (ungen) är vitprickigt vid födseln. Bocken (hanen) bär horn som fälls och förnyas årligen. Geten (honan) får 1 – 3 kid. Parningstid från slutet av juli till början av augusti. Jakttid: 1 oktober – 31 december får alla kategorier jagas i hela landet (utom Gotland där rådjursjakt är förbjuden).

Kronhjort

Rödbrun på sommaren, gråbrun om vintern. Rumpen är ljus gulbrun, käk- och nospartiet är ganska långt. Hjorten (hanen) bär horn som utvecklas från ettåringens enkla spetsar och blir som kraftigast när hjorten är c a 10 år. Parningstiden infaller i september och hinden (honan) föder 1 kalv. Den ursprungliga svenska kronhjortsstammen är akut hotad. En liten spillra finns bevarad i Skåne. Invandrad och inplanterad kronhjort finns i Syd- och Mellansverige och i lokala bestånd i mellersta Norrland.

Dovhjort

Dovhjorten, som hållits i hägn sedan 1500-talet, började släppas fri under 1900-talet. I Syd- och Mellansverige har ganska stora stammar utvecklats. Dovhjorten är något mindre än kronhjorten. Nospartiet är något kortare och svansen är längre, med svart ovansida och ljus undersida. Färgteckningen är oftast rödbrun med vita prickar på sommaren och mörkt gråbrun på vintern. Ljusa eller helt vita dovhjortar förekommer också och en ganska vanlig färgvariant är svartbrun året runt. Parningstiden äger rum i oktober/november och hinden föder 1 kalv i juni/juli. Jakttid: oktober – februari, med variation i olika län.

Skogshare

Förekommer i två varianter - mohare och nordhare. Båda är gråbruna på sommaren men nordharen är vit på vintern medan moharen är blågrå. Nordharen finns från norra Uppland och norrut, moharen är dominerande i Götaland, upp till Göta kanal. Däremellan förekommer blandformer. Skogsharen parar sig två gånger per år; första gången vanligen i mars och andra gången direkt efter första kullens födelse, d v s omkring 50 dagar efter första parningen. Beståndet av skogshare har minskat stadigt sedan mitten av 1900-talet.

Rödräv

Finns i hela Sverige men vanligast i Syd- och Mellansverige. Pälsen kan variera från djupt gulröd med vit hals och buk till mer gråaktigt röd med sotsvart undersida. På senvintern blir pälsen sliten och luggig, på sommaren är den grådaskig och tunn. Parning i februari – mars och tiken föder 5 – 6 ungar efter c a 50 dagars dräktighet. Rävskabben i mitten av 70-talet decimerade antalet rävar till hälften men idag har stammen återhämtat sig och man uppskattar att det finns c a 150 000 vuxna djur. Jakttid: inleds i augusti och sträcker sig som längst till mitten av april i Norrbotten.

Vildsvin

Förekommer på allt fler ställen i Syd- och Mellansverige. Var länge utrotad men under 1970-talet tog spridningen fart genom utsättningar och rymningar från hägn. Idag räknar man med

att det finns minst 20 000 vuxna djur. Svinen trivs bäst i täta ungskogsområden, i kärrmarker och i buskage nära odlad mark. Pälsen är mörk och raggig. Underkakens hörntänder är kraftiga (betar på galten). Passad vikt (= hela kroppen utom inälvor) är c a 55 kg för en galt och 45 för en sugga. Äldre galtar kan nå vikter på 100 kg. Parning äger rum under höst/vinter och suggan föder 8 – 12 kultingar efter c a 4 månaders dräktighet. Jakttid: 16 april – 15 februari.

Brunbjörn

Färgen varierar från ljus gulbrun till mörkt svartbrun, vikten mellan 100 – 300 kg. Från att ha varit allvarligt utrotningshotad har björnstammen vuxit till sig. Idag räknar man med att det finns c a 1 000 brunbjörnar, från Siljan och norrut. Söder därom finns endast enstaka exemplar, främst hanar. Den skandinaviska brunbjörnen är en allätare som får sin huvudsakliga näring från bär, myror och hjortdjur. Vissa individer är skickliga rovdjur och kan ta fullfuxna älgar.

JAKTTID: Naturvårdsverket delar idag ut licenser för skydds jakt. C a 50 björnar skjuts årligen under perioden 21 augusti – 15 oktober.

Fasan

Har sitt ursprung i borte Asien och har inplanterats i Sverige i olika omgångar. Blev en del av den vilda faunan för c a 100 år sedan. Förekommer i Götaland och Svealand och lever i mosaikartat landskap med omväxlande trädjungar, våtmarker och öppna ytor. Vinterbeståndet uppskattas till mellan 25 000 – 100 000 fåglar. Jakttid: oktober – januari.

Orre

Finns i hela Sverige i skogsdominerade landskap. Beståndet uppskattas till c a 170 000 par. Orren trivs i omväxlande miljöer – ungskog, högmossar, åkermark. Under vintern livnär den sig i huvudsak på björkens hängen och knoppar och framåt våren flyttar den sig ner på marken för att hitta föda. Flockbildningen börjar i september/oktober. Orren gynnas om skogarnas våtmarker bevaras. Jakttid: i huvudsak höst och vinter, med variation i olika delar av landet. Årlig avskjutning c a 25 000 orrar.

Tjäder

Vår största skogsfågel. Tuppen kan bli upp till 90 cm från stjärt pennorna till näbben och kan väga upp till 7 kg. Den kan vara svår att observera men syns ibland på våren längs vägarna i skogrika trakter. På vintern kan man identifiera dess spår i snön – tre klor riktade framåt och en bakåt. Spillningen är ett annat sätt att spåra tjäder. Varje dygn avges ett hundratal 6 – 7 cm långa och 1 cm tjocka korvar, ofta vitfärgade ena ändan.

Gräsand

Finns i hela Sverige i en häckande population som uppskattas till 75 000 – 150 000 par. Ett stort antal kommer in över södra Sverige i samband med flyttning från Finland och nordvästra Ryssland. Trivs i alla typer av våtmarker. Jakttid: augusti – november. I de tre sydligaste länen och på Gotland avslutas jakten 31 december. Årlig avskjutning c a 70 000 – 80 000 gräsänder.

Dalripa

Förekommer i norra Sverige i ett bestånd som varierar mellan 100 000 – 400 000 par. Under sommartid huvudsakligen i trädlösa, lågalpina områden och under vintern främst i björkskog och videsnår. Jakttid: från 25 augusti och som längst till 15 mars i de västra och norra delarna av utbredningsområdet.

Järpe

Förekommer i hela Sverige utom nordligaste Norrland. Beståndet uppskattas till c a 150 000 par. Antalet har sannolikt minskat på grund av biotopförstörelse. Järpen vistas ofta på marken och trivs bäst i tät, dunkel granskog med riklig underväxt. För att skydda beståndet är det viktigt att lämna kvar lövträd i ungskogar, framför allt nära fuktig skog och våtmark. Jakttid: från 25 augusti – 15 november i norra och mellersta Sverige. Arten är fredad i sydligaste delen av landet.

Ringduva

Förekommer i löv- och barrskog men även i små dungar i jordbrukslandskap. De flesta svenska ringduvor flyttar mot sydväst vintertid. Arten har ökat mycket kraftigt under 1900-talet men beståndet har varit relativt stabilt under de senaste årtiondena. Jakttid: september – februari i sydligaste Sverige. Från mitten av augusti – sista december i mellersta delarna av landet och under augusti – oktober i norra Sverige.

Kråkfåglar

Till arten räknas kaja, kråka, nötskrika och skata. De tre förstnämnda har relativt stabila bestånd medan beståndet av skata fördubblats de senaste decennierna. Skata, kråka och kaja får jagas mellan den 1 juli – 15 april (16 juli – 30 april i de fyra nordligaste länen). Nötskrika får jagas mellan 16 juli – 31 mars i hela landet. Dessutom får skydds jakt ske under hela året på skator, kajor och kråkor som orsakar skada eller olägenheter inom gård och trädgård.

Plockmat

Skogens skafferi innehåller stora värden i form av bär och svamp. Blåbär, lingon, smultron och hjortron känner alla igen. Svamp, däremot, kan vara lite knepigare. Här är några av de vanligaste och godaste.

Kantarell

Växer i gles barrskog, björkhagar, ek- och bokskog. Färgen varierar från blekt gul till guldgul. Hatten är slät, välvd och trattformad med vågig eller krusad kant och kan bli 10 cm bred. Foten kan bli upp till 10 cm hög. Kantarellens fruktkött är gulvitt, doften frisk som hos torkade aprikoser. Smaken kan vara lite skarp, men mildras vid tillagning. Finns att plocka från juni till oktober.

Trattkantarell

Kallas också höstkantarell. Trivs bäst i mossig barr- och blandskog. Hatten är gråbrun och trattformad och blir 3 – 7 cm bred. Foten är mörkt gul, ihålig och blir 5 – 8 cm hög. Fruktköttet är tunt och lite segt. Dofte är behaglig och smaken mild och fin. Växer ofta i stora grupper, på samma ställe varje år från september – november.

Karljohan

Kallas även Stensopp och växer i både löv- och barrskog. Färgen varierar från ljus nötbrun till kastanjebrun. Som ung har den en kullrig hatt, som senare blir svagt välvd. Hatten blir 10 - 25 cm bred och den vitgrå, kraftiga foten blir 10-15 cm hög. Köttet är vitt och fast. Doften är behaglig och smaken påminner om hasselnötter. Kan plockas från sensommar till senhöst.

Fårticka

Fårtickan växer gruppvis i mossig och stenig bland- och barrskog. I början är den vit-gulvit men får senare en grågul färg. Hatten har en oregelbunden form med svagt buktad kant och kan bli 20 cm bred. Foten är kort, vit och 3 - 7 cm hög. Fruktköttet är vitt och fast. Doften är god och smaken mild med en svag anstrykning av mandel. Ju yngre fårtickan är desto godare smakar den blandad med andra svampar. Finns från augusti – oktober över hela landet.

Blek taggsvamp

Växer i mossig barr- och blandskog men även i ren lövskog. Den blekt gräddgula hatten kan bli c a 15 cm bred, är torr och slät, med oregelbunden, buktande form. Foten blir c a 5 cm hög, är kort och kraftig och har ofta samma färg som hatten. Typiskt karaktärsdrag är taggarna som sitter på undersidan av hatten. Fruktköttet är vitt och fast och går lätt sönder. Doften är svag, smaken skarp hos rå svamp, men mildras vid tillagning. Kan plockas från augusti till november.

Blodriskä

Växer alltid i närheten av gran. Hatten blir c a 10 - 12 cm bred och har ofta en vacker orangeröd färg med tydliga grågröna skiftningar i ringar. Hattens form är svagt välvd med lätt inrullad kant och skållik mitt. Gamla blodriskor är trattformade. Foten är ihålig och blir upp till 10 cm hög. Fruktköttet är sprött och doften behaglig. Med sin fina kryddsmak är blodriskan en läcker matsvamp. Kan plockas från augusti till september.

Stolt fjällskivling

Växer i barr och lövskog, i dungar och skogsbyn. En riktig rese bland svampar som kan bli upp till 40 cm hög med 30 cm bred hatt. Från början liknar hatten ett ovalt brungrått ägg. Sedan blir den klockformad och slutligen som ett fat med bruna fjäll. Foten är mörkfjällig och har en flyttbar ring. Fruktköttet är mjukt, vitt och en aning segt. Doften är mild och smaken påminner om hasselnötter. Kan plockas från juli till oktober

Parlör i skogen

Areal; markområde

Arrondering; skogsskiftens form, storlek och läge i förhållande till varandra inom en skogsfastighet.

Bestånd; ett område utritat på en karta och med en uppmätt areal som brukar omfatta 0,5 – 20 hektar. Inom ett bestånd växer i regel skog med likartad trädslagsfördelning och ålder.

Brukningenshet; kan bestå av en eller flera fastigheter inom samma kommun med samma ägare.

Bonitet; ett begrepp som beskriver markens bördighet och förmåga att producera virke. Om bonitetstalet är 2, betyder det att marken producerar 2 skogskubikmeter per hektar och år. Boniteten beror på jordens karaktär och djup, markvatten, höjdläge över havet och på vilken breddgrad marken ligger (norrländsskog har i regel lägre bonitet än skog i södra Sverige).

Fastighet; ett avgränsat område, markerat på marken, på fastighetskartan och beskrivet i fastighetsregistret. I en fastighet ingår marken, allt som växer på marken och de byggnader som står inom fastighetsgränserna.

Hektar; ytmått som beskriver skogsmarkens utbredning. En hektar (ha) = 10 000 m².

Huggningsklasser; ett av många sätt att beskriva skog. Varje bestånd delas in i huggningsklasser som anger hur mycket som är kalmark, röjningsskog, gallringsskog och slutavverkningsmogen skog.

Impediment; skogsmark med låg bonitet, d v s produktionsförmågan är lägre än 1 skogskubikmeter per ha och år.

Leveransvirke; term vid virkesförsäljning när skogsägaren ombesörjer avverkning och i regel också transport till väg där det kan hämtas.

Rotpost; term för virke som säljs medan det står i skogen.

Skogsbruksplan; en beskrivning av skogsfastighetens tillstånd och vilka åtgärder som behöver göras. Varje bestånd beskrivs i detalj avseende bl a areal, trädslagsfördelning, traddiameter, ålder m m.

Skogsskifte; friliggande eller avgränsad del av en fastighet.

Skogsmark; mark som endast består av skog och som har en bonitet (se ovan) högre än 1, d v s den ska producera minst 1 skogskubikmeter per år och hektar.

Skogsvårdslagen; lag som reglerar användningen av skogsmark.

Ståndortsindex; anger beståndets produktionsförmåga genom att man mäter höjden på de längsta träden vid en ålder av 100 år.

Virkesförråd; anger mängden virke som finns i ett bestånd eller i en skogsfastighet och beskrivs ofta i skogskubikmeter (m³sk).

Åldersklasser; en uppdelning av skogsfastigheten efter ålder på bestånden, ofta i tioårsklasser. Bestånd med ålder 40 – 50 år bildar en klass, 50 – 60-åriga bestånd en annan, o s v.

Djupare in i skogen?

För den som vill tränga djupare i kunskapen om skog och skoglig ekonomi finns det mängder av bra informationskällor Här är några exempel:

Internet

Gemensam informationsplattform för allt som rör skogsnäringen: www.skogssverige.se

Skogsstyrelsen, www.svo.se

Skogsägarföreningarna

- Norrbottens län, www.nis.se

- Skogsägarna Norrskog, www.norrskog.se

- Norra Skogsägarna, www.norraskogsägarna.se

- Mellanskog, www.mellanskog.se

- Södra, www.sodra.se

Skogsbrukets forskningsinstitut, www.skogforsk.se

LRF Konsult Skogsbyrå, www.konsult.lrf.se

Svenska Jägareförbundet, www.jagareforbundet.se

Böcker

Skog, Staffan Seth & Clas Tjäder, Raster Förlag

Grundbok för skogsbrukare, Skogsvårdsstyrelsen (SVO)

Grundbok för skogsägare, studiehandledning, SVO

Bonitering 1, SVO

Skogsvårdslagen, SVO

Kunskap om skogens historia, SVO

Här får du hjälp med finansiering

(adresser & telefonnummer till alla regionkontor)